

Η θέση της γυναίκας στην εκπαίδευση

Ref: GR_CLIL_8

Εισαγωγή

Περιγραφή	Στην παρούσα ενότητα, που συνδυάζει τη Γλώσσα με το μάθημα της Λογοτεχνίας της Γ' Γυμνασίου, οι μαθητές/-τριες κατακτούν βασικές δεξιότητες σε σχέση με τη λογοτεχνία (αισθητική απόλαυση των κειμένων, κριτική σκέψη, κ.ο.κ.) και παράλληλα εξασκούνται στην κατανόηση και χρήση των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων. Με δραστηριότητες δημιουργικές και συμπεριληπτικές, αναπτύσσουν όλες τις γλωσσικές δεξιότητες, ενώ παράλληλα εξοικειώνονται μέσω του κειμένου με τη δημιουργική ανάγνωση και γραφή, την κατάρριψη στερεοτύπων, την υπεράσπιση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και την ενίσχυση της γλωσσικής τους έκφρασης.		
Ηλικία	14 ετών	Γλωσσικός τομέας	Δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις
Επίπεδο γλωσσομάθειας	B2-Γ1	Συγγραφέας	Νίκος Δαλαμπούρας & Αναστασία Πασπάλη
Μάθημα	Λογοτεχνία, Γλώσσα	Διάρκεια	Περίπου 6 διδ. ώρες (~275')
Σύνδεση με το Πρόγραμμα Σπουδών	Γλώσσα Λεξιλογική Ανάπτυξη: Οι μαθητές/-τριες διευρύνουν το λεξιλόγιο τους μέσω της επαφής με περισσότερα σύνθετες και λόγιες λέξεις. Μορφοσυνητακτική Εξάσκηση: Οι μαθητές/ήτριες εξασκούνται στην αναγνώριση, κατανόηση, ανάλυση και χρήση των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων (χρονικές, τελικές, αιτιολογικές, υποθετικές). Λογοτεχνία Οι μαθητές/-τριες έρχονται σε επαφή με τη συναισθηματική και αισθητική καλλιέργεια, τη γνωστική και κριτική ανάπτυξη, τη δημιουργική έκφραση και την κοινωνική ευαισθητοποίηση μέσω της ενεργής ανάγνωσης λογοτεχνικών κειμένων.		

Εισαγωγή

Είδος και λογική δραστηριότητας

Το πρωτόκολλο βασίζεται στη μεθοδολογία CLIL (Content and Language Integrated Learning) και συνδυάζει γλωσσικούς στόχους με στόχους περιεχομένου από το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Γυμνασίου. Αξιοποιεί σύγχρονες και πολυγλωσσικές παιδαγωγικές πρακτικές, ώστε οι μαθητές/ήτριες να συνδέουν τη γλώσσα-στόχο με τη μητρική τους ή/και άλλες γλώσσες που γνωρίζουν και να έρθουν σε επαφή με βαθύτερα λογοτεχνικά νοήματα σε συνδυασμό με κάποιες λειτουργίες της γλώσσας, όπως η σύνταξη. Οι μαθητές/-τριες εξοικειώνονται με τη δημιουργική έκφραση και την κριτική ανάπτυξη, ενώ παράλληλα εξασκούνται στην αναγνώριση, κατανόηση, ανάλυση και χρήση των δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων μέσα από δραστηριότητες που ενισχύουν θετικές στάσεις και συμπεριφορές απέναντι στη λογοτεχνία, την πολυπολιτισμικότητα, την πολυγλωσσία και τη θέση της γυναίκας.

Στόχοι Περιεχομένου

Οι μαθητές/ήτριες αναμένεται να:

- Αναγνωρίζουν τα συγκεκριμένο κειμενικό είδος (πεζό) και να μπορούν να εντοπίσουν το θέμα, το περιεχόμενο και τις επιμέρους ενότητές του.
- Εξοικειωθούν με τους αφηγηματικούς τρόπους του κειμένου και τα σχήματα λόγου του.
- Έρθουν σε επαφή με το ιστορικό πλαίσιο του κειμένου και τα βιογραφικά στοιχεία των χαρακτήρων του.
- Εξασκήσουν τις δεξιότητές τους στη δημιουργική γραφή.
- Καλλιεργήσουν συνείδηση για τον ρόλο και τη θέση της γυναίκας στη σύγχρονη κοινωνία.

Γλωσσικοί Στόχοι

Οι μαθητές/-τριες αναμένεται να:

- Εμπλουτίσουν το λεξιλόγιό τους μέσω πιο λόγιων λογοτεχνικών όρων.
- Εξασκηθούν στην κατανόηση, ανάλυση και χρήση δευτερευουσών επιρρηματικών προτάσεων μέσα από τον εντοπισμό τους στο κείμενο, συμπληρώσεις κενών και ασκήσεις κατανόησης και παραγωγής.
- Εντοπίσουν τους τρόπους εισαγωγής (σύνδεσμοι) και τα είδη των προτάσεων αυτών.
- Συνδέσουν λέξεις/φράσεις στη γλώσσα-στόχο με αντίστοιχες λέξεις/φράσεις στη μητρική τους και σε άλλες γλώσσες που γνωρίζουν, μέσω συστηματικών διαγλωσσικών συγκρίσεων.
- Αναπτύξουν δεξιότητες κατανόησης και παραγωγής προφορικού και γραπτού λόγου μέσω ακροάσεων, αναγνώσεων και συζητήσεων.

Ψυχοκοινωνικοί Στόχοι

Οι μαθητές/ήτριες αναμένεται να:

- Αναπτύξουν ομαδικό και συνεργατικό πνεύμα.
- Αλληλεπιδράσουν ως μέλη μιας ομάδας.
- Κατανοήσουν τη δυναμική της ομάδας
- Αναπτύξουν ενσυναίσθηση ως προς το διαφορετικό
- Αναγνωρίζουν την αξία της πολυπολιτισμικότητας και της πολυγλωσσίας

Στόχοι

Υλικό-οπλισμός

- Προτζέκτορας
- Ηχεία
- Υπολογιστής
- Φύλλα εργασίας με τις δραστηριότητες

Οδηγίες: Ανάπτυξη του μαθήματος βήμα-βήμα

01 | Εισαγωγή (15')

Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινά κάνοντας μία εισαγωγή στο θέμα των μαθημάτων το οποίο είναι η Νεοελληνική Λογοτεχνία και τα νέα ελληνικά. Πιο συγκεκριμένα, εξηγεί ότι στο πλαίσιο αυτού του μαθήματος θα ασχοληθούν με το κείμενο της Ρέας Γαλανάκη «*Η Μεταμφίεση*» και τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις. Έτσι, γίνεται μία πρώτη ανάγνωση του κειμένου μέσα στην τάξη και στη συνέχεια ο/η εκπαιδευτικός μπαίνει στην πρώτη δραστηριότητα μέσα από την οποία επαγωγικά οι μαθητές/-τριες θα οδηγηθούν στην κατανόηση των παραπάνω προτάσεων μέσω ενός αποσπάσματος του κειμένου.

02 | Δραστηριότητες (260')

Δραστηριότητα 1 (30')

● **Εισαγωγή:** Ο/Η εκπαιδευτικός ξεκινάει λέγοντας στους/στις μαθητές/ήτριες ότι πρόκειται να ακούσουν ένα απόσπασμα του κειμένου κατάλληλα προσαρμοσμένο για τη δραστηριότητα που θα ακολουθήσει (βλ. *Παράρτημα – Δραστηριότητα 1*). Στη συνέχεια, τους εξηγεί ότι με βάση το κείμενο θα ασχοληθούν με τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις και την κατηγοριοποίησή τους (5 λεπτά).

● **Στάδιο ακρόασης:** Ο/Η εκπαιδευτικός διαβάζει το κείμενο που είναι παραλλαγμένο και προσαρμοσμένο στο επίπεδο των μαθητών/-τριών και οι μαθητές/-τριες το ακούν στην πλήρη εκδοχή του. Παράλληλα, δείχνει σε προτζέκτορα κάποιες συνοδευτικές εικόνες του κειμένου (βλ. *Παράρτημα – Δραστηριότητα 1*). (2 λεπτά)

● **Στάδιο Ορθογραφίας επί τροχάδην:**

1. Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τους μαθητές/τριες σε ομάδες ή ζευγάρια. (2 λεπτά)

2. Ο/Η εκπαιδευτικός κρεμάει το πλήρες κείμενο στον τοίχο (βλ. *Λύσεις – Δραστηριότητα 1*) σε τόσα αντίγραφα όσα οι ομάδες που σχηματίστηκαν (ένα αντίγραφο για κάθε ομάδα). (1 λεπτό)

3. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει το κείμενο στην ατελή εκδοχή του (εκδοχή με τα κενά, βλ. *Παράρτημα – Δραστηριότητα 1*) στις ομάδες μαθητών/-τριών (1 αντίγραφο ανά ομάδα). (1 λεπτό)

4. Ένα μέλος κάθε ομάδας είναι υπεύθυνο για την καταγραφή/συμπλήρωση των κενών του κειμένου (συγγραφέας). Ένα άλλο μέλος της ομάδας τρέχει (δρομέας) προς την πλήρη εκδοχή του κειμένου στον τοίχο, βρίσκει τη λέξη/φράση που λείπει στο εκάστοτε κενό και τρέχει πίσω στην ομάδα του και την υπαγορεύει για να την γράψει ο συγγραφέας. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται για κάθε κενό του κειμένου. Οι ρόλοι των μελών της ομάδας εναλλάσσονται για την ολοκλήρωση του κειμένου, ώστε όλα τα παιδιά να αναλαμβάνουν και τον ρόλο του συγγραφέα και τον ρόλο του δρομέα. Αν η ομάδα αποτελείται από δύο μαθητές, οι μαθητές/-τριες εναλλάσσουν ρόλους κάθε φορά (σε κάθε κενό). Αν η ομάδα αποτελείται από τρεις ή περισσότερους μαθητές, ο συγγραφέας γίνεται δρομέας όταν τα υπόλοιπα μέλη της ομάδας (δρομείς) έχουν ολοκληρώσει τη σειρά τους (ο εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει αυτή την οδηγία πριν ξεκινήσει το παιχνίδι). (13 λεπτά)

5. Ο/Η εκπαιδευτικός καταγράφει τον χρόνο που χρειάστηκε κάθε ομάδα για να ολοκληρώσει την ανασύνθεση του κειμένου με τη βοήθεια ενός χρονόμετρου. Όταν όλες οι ομάδες ολοκληρώσουν την ανασύνθεση, κάθε ομάδα μπορεί να ελέγξει τις απαντήσεις της με βάση το αρχικό κείμενο που είναι κρεμασμένο στον τοίχο και να διορθώσει τα λάθη της χρησιμοποιώντας μελάνι διαφορετικού χρώματος. Ο/Η εκπαιδευτικός ελέγχει τις απαντήσεις. (5 λεπτά)

6. Για κάθε λάθος, ο/η εκπαιδευτικός προσθέτει 10'' (δευτερόλεπτα) στον χρόνο που έκανε η κάθε ομάδα για να ολοκληρώσει την ανασύνθεση του κειμένου (βήμα 5). Η ομάδα που έχει τον πιο γρήγορο χρόνο κερδίζει.

Δραστηριότητες

Δραστηριότητα 2 (Μετά την Ορθογραφία επί Τροχάδην) (25')

Δίνονται στους μαθητές/-τριες κάποια αποσπάσματα παραλλαγμένα και εμπλουτισμένα από το βιβλίο των νέων ελληνικών (Ενότητα 5.Γ-Τελικές και αιτιολογικές προτάσεις & 6.Γ-Χρονικές και υποθετικές προτάσεις) και ο/η εκπαιδευτικός εξηγεί συνοπτικά ποιες προτάσεις ονομάζονται δευτερεύουσες επιρρηματικές, πώς κατηγοριοποιούνται ανάλογα με τον τρόπο που εισάγονται και τι δηλώνουν (15 λεπτά). Στη συνέχεια, τους δίνει τη Δραστηριότητα 2 (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 2), η οποία σχετίζεται με την πολυγλωσσία και οι μαθητές/ήτριες καλούνται να βρουν τον τρόπο εισαγωγής των παραπάνω προτάσεων και να τον καταγράψουν στα ελληνικά και στη γλώσσα τους (10 λεπτά).

Δραστηριότητα 3 (Μετά την Ορθογραφία επί Τροχάδην) (10')

Δίνεται στους μαθητές/-τριες η Δραστηριότητα 3 (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 3) στην οποία με βάση τις ζητούμενες προτάσεις της Δραστηριότητας 1 καλούνται: α) να βρουν τους συνδέσμους εισαγωγής και τα ρήματα των παραπάνω προτάσεων (5 λεπτά) και β) να τις αναγνωρίσουν (5 λεπτά).

Δραστηριότητα 4 (10')

Ο/Η εκπαιδευτικός, δίνει στους/στις μαθητές/ήτριες ένα άλλο (προσαρμοσμένο) απόσπασμα του κειμένου (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 4) στο οποίο τους καλεί να υπογραμμίσουν 3 δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις και να τις αναγνωρίσουν σημειώνοντας το είδος και τον τρόπο εισαγωγής τους (10 λεπτά).

Δραστηριότητα 5 (20')

Δίνεται στους/στις μαθητές/-τριες ένα φύλλο σε σχέση με τα αφηγηματικά στοιχεία (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 5) και οι μαθητές/ήτριες καλούνται: α) να βρουν το είδος της αφήγησης και του αφηγητή δικαιολογώντας τις απαντήσεις τους μέσα από το κείμενο και να εξηγήσουν με λίγα λόγια τι κερδίζει η συγγραφέας με την πρωτοπρόσωπη αφήγηση (10 λεπτά) και β) να βρουν τους αφηγηματικούς τρόπους του κειμένου και να εντοπίσουν σημεία στο κείμενο που να τους φανερώνουν (10 λεπτά).

Δραστηριότητα 6 (75')

Εδώ οι μαθητές/-τριες καλούνται να δουλέψουν σε 3 ομάδες μέσα από ένα μικρό πρότζεκτ (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 6). Πιο συγκεκριμένα, η κάθε ομάδα θα ψάξει πληροφορίες στο διαδίκτυο σε σχέση με τρεις θεματικούς άξονες: τη ζωή της Ελένης Αλταμούρα-Μπούκουρα, τη ζωή της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας, το ιστορικό πλαίσιο του 1848 (20 λεπτά). Στη συνέχεια, η κάθε ομάδα θα φτιάξει μία μικρή παρουσίαση με το θέμα της (20 λεπτά) και θα την αναδείξει μέσα στην τάξη όπου θα συζητηθούν περαιτέρω τα θέματα αυτά (20 λεπτά). Ως απόρροια αυτών των παρουσιάσεων, οι μαθητές/ήτριες καλούνται να αναστοχαστούν γράφοντας δημιουργικά για: τις ομοιότητες της Ελένης με την Μπουμπουλίνα, τη μεταμφίεση της Ελένης σε σχέση με τη θέση της γυναίκας εκείνη την εποχή και τη θέση της γυναίκας σήμερα στη χώρα προέλευσης του/της κάθε μαθητή/-τριας σε σχέση με την πρόσβαση στην εκπαίδευση (15 λεπτά) (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 5).

Δραστηριότητα 7 (10')

Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/ήτριες ένα φύλλο (βλ. Παράρτημα – Δραστηριότητα 7) στο οποίο οι μαθητές/-τριες πρέπει: α) να αντιστοιχίσουν συγκεκριμένες φράσεις του κειμένου με κάποια δοσμένα σχήματα λόγου (5 λεπτά) και β) να εντοπίσουν τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις σε κάποιες από αυτές τις φράσεις και να αναγνωρίσουν το είδος τους (5 λεπτά).

Δραστηριότητες

Δραστηριότητα 8 (30')

Οι μαθητές/ήτριες χωρίζονται σε ζευγάρια/ομάδες και καλούνται: α) να χωρίσουν όλο το κείμενο σε ενότητες και πλαγιότιτλους (10 λεπτά) και β) να βρουν από μία δευτερεύουσα πρόταση σε κάθε ενότητα εντοπίζοντας τον σύνδεσμό της και στη συνέχεια, να συζητήσουν και να φτιάξουν σαν ομάδα μια μικρή ιστορία (με θέμα τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν σήμερα οι ίδιοι στο σχολείο) με δικές τους προτάσεις χρησιμοποιώντας αυτούς τους συνδέσμους και να την παρουσιάσουν στην τάξη. (20 λεπτά)

Δραστηριότητα 9 (~25')

- **Εισαγωγή:** Ο/Η εκπαιδευτικός λέει στους/στις μαθητές/-τριες ότι θα ακούσουν ένα απόσπασμα του κειμένου κατάλληλα προσαρμοσμένο για τη δραστηριότητα αυτή, το οποίο θα διαβάσει ο/η ίδιος/α (βλ. *Λύσεις – Δραστηριότητα 9*). (1 λεπτό)
- **Στάδιο ακρόασης:** Ο/Η εκπαιδευτικός χωρίζει τους/τις μαθητές/-τριες σε ομάδες. Οι μαθητές/-τριες αρχικά ακούν την εκδοχή του κειμένου (βλ. *Λύσεις – Δραστηριότητα 9*) και ο/η εκπαιδευτικός τους ζητά να ακούσουν με σκοπό να κατανοήσουν την ιστορία, χωρίς να κρατούν σημειώσεις. (2 λεπτά)
- **Στάδιο ακρόασης με οπτική υποστήριξη:** Ο/Η εκπαιδευτικός μοιράζει στους μαθητές εικόνες που απεικονίζουν την ιστορία (βλ. *Παράρτημα – Δραστηριότητα 9*) και οι μαθητές/-τριες ακούν το κείμενο δύο ακόμα φορές. Κατά τη δεύτερη και τρίτη ακρόαση τους ζητείται να κρατήσουν σημειώσεις κάτω από τις εικόνες που αναπαριστούν τα γεγονότα της ιστορίας. Έπειτα, τους ζητείται να ανασυνθέσουν το κείμενο με βάση τη φόρμα ανασύνθεσης. (4 λεπτά)
- **Στάδιο ανασύνθεσης:** Μετά την τελική ακρόαση, οι μαθητές/-τριες θυμούνται το περιεχόμενο του κειμένου, με τη βοήθεια των σημειώσεών τους και της οπτικής υποστήριξης (εικόνες), και προσπαθούν να παράγουν ένα κείμενο που να μοιάζει όσο το δυνατόν περισσότερο με το αρχικό. Το στάδιο της ανασύνθεσης του κειμένου συχνά υλοποιείται ως εργασία σε ζευγάρια (προαιρετικά), ώστε οι μαθητές/-τριες να συνδυάσουν τις γνώσεις τους και τις σημειώσεις που κράτησαν προκειμένου να ανασυνθέσουν το κείμενο. Δίνεται στους/στις μαθητές/-τριες το αρχικό κείμενο με κενά και τους ζητείται να τα συμπληρώσουν. (8-10 λεπτά)
- **Μετά την ανασύνθεση:** α) Το τελευταίο βήμα είναι οι μαθητές/-τριες να συγκρίνουν τη δική τους εκδοχή με το αυθεντικό κείμενο, που θα τους το δώσει ο/η εκπαιδευτικός σε αυτό το στάδιο (είτε εκτυπωμένο, είτε μέσω προβολής στον προτζέκτορα), και να κάνουν διορθώσεις, χρησιμοποιώντας διαφορετικό χρώμα (πάλι, είτε ομαδικά είτε ατομικά). Το κείμενο της ομάδας (ή του μαθητή) που έχει περισσότερες ομοιότητες παρά διαφορές με το αρχικό κείμενο κερδίζει (5 λεπτά). β) Στο τέλος οι μαθητές/-τριες καλούνται να εντοπίσουν από τις δευτερεύουσες προτάσεις του κειμένου, μόνο τις χρονικές και να κυκλώσουν τι δηλώνουν (προτερόχρονο, ταυτόχρονο, υστερόχρονο) (5 λεπτά).

Δραστηριότητα 10 (25')

Εδώ ο/η εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/ήτριες ένα φύλλο εργασίας (βλ. *Παράρτημα – Δραστηριότητα 10*) στο οποίο καλούνται: α) να κυκλώσουν τον σύνδεσμό εισαγωγής από τις δοσμένες δευτερεύουσες του κειμένου (απλοποιημένες) (3 λεπτά), να υπογραμμίσουν τις προτάσεις (3 λεπτά) και να προσδιορίσουν το είδος τους (4 λεπτά) και β) να δημιουργήσουν 4 δικές τους προτάσεις (1 κύρια και 1 δευτερεύουσα από τις ήδη διδαχθείσες), να προσπαθήσουν να μεταφράσουν κάθε πρόταση στην πρώτη τους γλώσσα και στο τέλος να παρατηρήσουν με ποιον τρόπο δηλώνεται η αιτία, ο σκοπός, ο χρόνος και η υπόθεση στις δύο γλώσσες (15 λεπτά).

Χρήσιμες συμβουλές

01

Είναι χρήσιμο να εκτυπωθούν και να διανεμηθούν τα υλικά του μαθήματος, ώστε οι μαθητές/-τριες να μπορούν να τα παρακολουθούν και να συμμετέχουν πιο εύκολα.

02

Αν υπάρχουν μαθητές/ήτριες με κοινή μητρική γλώσσα, καλό είναι να τους ενθαρρύνουμε να τη χρησιμοποιήσουν κατά τη διάρκεια της δραστηριότητας. Στόχος είναι να δημιουργηθούν δεσμοί μεταξύ τους και να καλλιεργηθεί ένα φιλικό, ευχάριστο κλίμα στην τάξη.

03

Οι μαθητές/-τριες ενθαρρύνονται να μιλούν δυνατά, να γελούν και να απολαμβάνουν τη διαδικασία της μάθησης.

04

Ο/Η εκπαιδευτικός μπορεί να σκεφτεί μια εναλλακτική λύση για παιδιά που δεν μπορούν να τρέξουν. Το τρέξιμο μπορεί να αντικατασταθεί από περπάτημα για την αποφυγή ατυχημάτων. Συνιστάται η απομάκρυνση μεγάλων αντικειμένων από τον χώρο ώστε να μην παρεμποδίζεται το τρέξιμο.

Σύμβολα

Δραστηριότητα παραγωγής προφορικού λόγου

Δραστηριότητα παραγωγής γραπτού λόγου

Δραστηριότητα κατανόησης προφορικού λόγου

Δραστηριότητα κατανόησης γραπτού λόγου

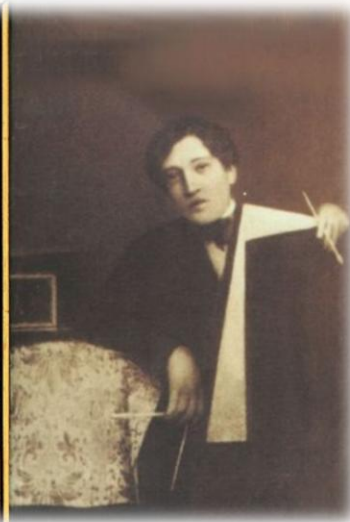
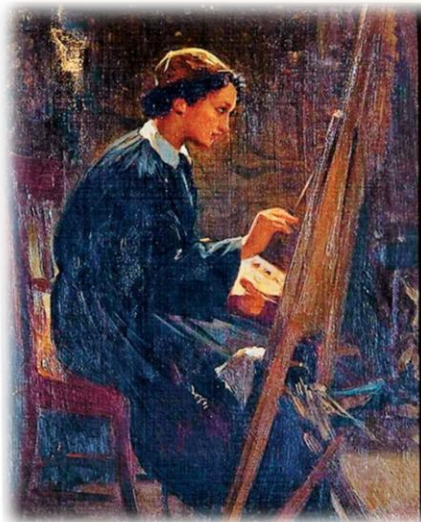
1. Εισαγωγή

Δραστηριότητα 1

Θα ακούσουμε ένα απόσπασμα από το κείμενο «Η Μεταμφίεση» της Ρέας Γαλανάκη.

Εικόνες που συνοδεύουν το κείμενο:

Κείμενο: Η Μεταμφίεση

[Με κενά, δίνεται στους μαθητές σε Α4]

Ο καπετάν Γιάννης με πήγε στη Ρώμη και βιάστηκε 1) _____ στις επιχειρήσεις του Ιωάννη Μπούκουρη, που δεν του επέτρεπαν να λείπει για πολύ. Αυτό δεν του άρεσε, αλλά δεν μπορούσε να πράξει διαφορετικά. Η πεζοπορία εξαιτίας της επανάστασης, 2) _____ κάποια άμαξα για το υπόλοιπο ταξίδι, μας είχε καθυστερήσει. Έφυγε όμως ήσυχος, 3) _____ τις συστατικές επιστολές, που τις είχα δείξει και στη Νάπολη, σε μερικούς ζωγράφους. Εγώ προετοιμαζόμουν για τις εξετάσεις των περίφημων Ναζαρηνών ζωγράφων. 4) _____, θα σπούδαζα ζωγραφική στο μοναστήρι έξω από τη Ρώμη για ένα δυο χρόνια. Ο πατέρας μου υπολόγιζε να γυρίσω μετά πίσω, 5) _____ όποιος πάει σε μακρύ ταξίδι _____ στο μυαλό του το σπίτι που τον περιμένει. Επέμενε μόνο να μην ξεχάσω ότι είμαι Ελληνίδα. Αυτό τα λέει όλα, είπε λίγο 6) _____.

Δεν το ξέχασα, 7) _____ πάρα πολλά για μένα. Μόνη μου σκέφτηκα τα λόγια του και ακόμη υπέθεσα ότι κάτι τέτοιο θα είχε κάνει πολεμώντας κι η Μεγάλη μας Κυρά. 8) _____, 9) _____ να τη δω, 8) _____ μια από τις πρώτες μου νύχτες, 10) _____ τότε ακριβώς που έφυγε ο πατέρας μου.

Δραστηριότητα 2

Θεωρία για τις δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

Για να δηλώσουμε την αιτία μιας κατάστασης, χρησιμοποιούμε τις δευτερεύουσες αιτιολογικές προτάσεις, οι οποίες:

- **Εισάγονται** με τους συνδέσμους **γιατί, επειδή, διότι, καθώς, αφού**.
- **Δηλώνουν** την αιτία μιας κατάστασης που αναφέρεται στην κύρια πρόταση από την οποία εξαρτώνται.

π.χ. Δεν ήρθα στο μάθημα, γιατί ήμουν άρρωστος

Παρατηρήσεις

Οι σύνδεσμοι **καθώς** και **αφού** μπορεί να έχουν δύο σημασίες και μπορεί να δηλώνουν και αιτία αλλά και χρόνο. Ο καλύτερος τρόπος να ξεχωρίζω αυτούς τους συνδέσμους είναι να τους αντικαθιστώ:

- καθώς με το “επειδή” (αιτία) ή το “ενώ” (χρόνος)
- αφού με το “επειδή” (αιτία) ή το “μετά που” (χρόνος)

καθώς

Αντικατάσταση	Είδος Πρότασης	Παράδειγμα
επειδή	Αιτιολογική	Άργησα να πάω στη δουλειά, καθώς (επειδή) σήμερα καθάρισα όλο το σπίτι.
ενώ	Χρονική	Έβλεπα τηλεόραση, καθώς (ενώ) καθάριζα.

αφού

Αντικατάσταση	Είδος Πρότασης	Παράδειγμα
επειδή	Αιτιολογική	Γύρισα στο σπίτι, αφού (επειδή) έπρεπε να προσέχω το μωρό.
μετά που	Χρονική	Έφτασα στο σπίτι, αφού (μετά που) γύρισε.

ΤΕΛΙΚΕΣ

Για να δηλώσουμε τον σκοπό μιας ενέργειας, χρησιμοποιούμε δευτερεύουσες τελικές προτάσεις, οι οποίες:

- **Εισάγονται** με τους συνδέσμους **να, για να**.
- **Δηλώνουν** τον σκοπό που οδηγεί σε μια ενέργεια που αναφέρεται στην κύρια πρόταση από την οποία εξαρτώνται.

π.χ. Πέρασα στο πανεπιστήμιο για να σπουδάσω.

Παρατηρήσεις

Για να ξεχωρίσω το βουλητικό από το τελικό “να”, πρέπει στην πρόταση να αντικαθιστώ το “να” με το “για να”. Αν δεν βγάζει νόημα, τότε είναι βουλητική.

να

Αντικατάσταση	Είδος Πρότασης	Παράδειγμα
για να	Τελική	Θα πάω στο μαγαζί να (για να) πάρω ντομάτες.
να	Βουλητική	Θέλω να αγοράσω ντομάτες.

ΧΡΟΝΙΚΕΣ

♦ Για να τοποθετήσουμε ένα γεγονός χρονικά, χρησιμοποιούμε τις δευτερεύουσες χρονικές προτάσεις, οι οποίες:

- **Δηλώνουν** τη χρονική σχέση ανάμεσα σε δύο γεγονότα. Ένα γεγονός συμβαίνει στη δευτερεύουσα πρόταση και το άλλο στην κύρια από την οποία εξαρτάται.
- Ανάλογα με το πού βρίσκεται το γεγονός της δευτερεύουσας πρότασης, δηλαδή πριν, μετά ή την ίδια στιγμή με εκείνο της κύριας πρότασης, χρησιμοποιούμε διαφορετικούς **συνδέσμους**. Πιο συγκεκριμένα:
  - **Ταυτόχρονο**: εκεί που, ενώ, καθώς, όσο, όποτε, όταν
  - **Προτερόχρονο**: άμα, αφού, αφότου, μόλις, μετά που, όποτε, όταν
  - **Υστερόχρονο**: μέχρι να/που, όσο να/που, πριν, προτού, ωστόσο, ώσπου, όποτε, όταν

π.χ. Ήμουν στο σπίτι, όταν ήρθε ο Γιώργος.

Παρατηρήσεις

Για να ξεχωρίσω το εναντιωματικό από το χρονικό “ενώ”, πρέπει να το αντικαθιστώ με τη φράση “την ίδια στιγμή που” (χρόνος) ή με το “αν και” (εναντίωση).

ενώ

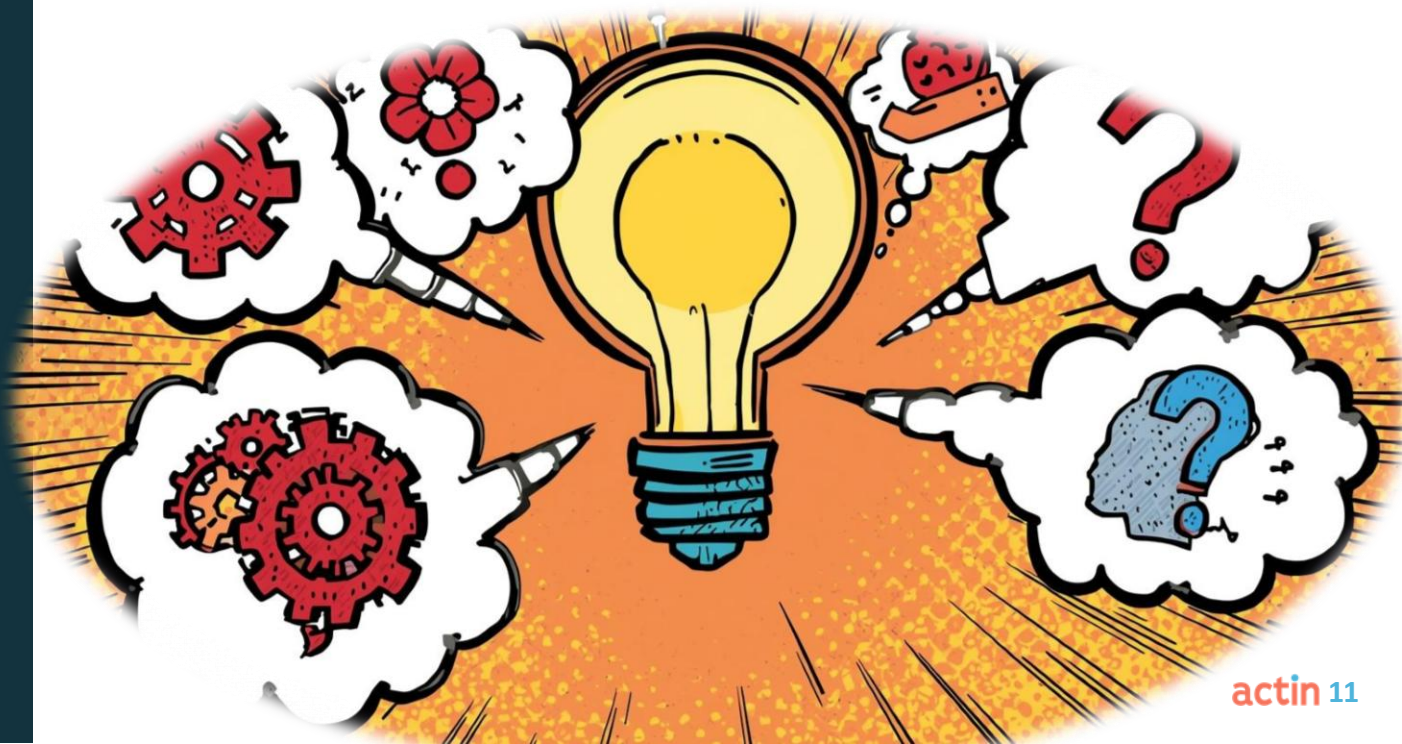
Αντικατάσταση	Είδος Πρότασης	Παράδειγμα
την ίδια στιγμή που	Χρονική	Μαγείρευα μακαρόνια, ενώ (την ίδια στιγμή που) έβλεπα τηλεόραση.
αν και	Εναντιωματική	Δεν παρακολούθησα τα νέα χθες, ενώ (αν και) είδα τηλεόραση.

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

Για να δηλώσω μια υπόθεση πρέπει να σχηματίσω έναν υποθετικό λόγο χρησιμοποιώντας δύο προτάσεις. Η μία πρόταση είναι ο όρος (υπόθεση) για να μπορεί να ισχύει η άλλη πρόταση (απόδοση). Αυτές οι προτάσεις ονομάζονται υποθετικές και:

- Εισάγονται με τους συνδέσμους **αν, εάν, άμα, έτσι και, σε περίπτωση που**.
- **Δηλώνουν** την υπόθεση για να ισχύσει κάτι σε σχέση με την κύρια πρόταση από την οποία εξαρτώνται.

Π.χ. Αν έχεις πολλά λεφτά, μπορείς να αγοράσεις ένα πολύ ακριβό σπίτι.

α) Με ποιον σύνδεσμο (ή συνδέσμους) εισάγονται οι προτάσεις που δηλώνουν αιτία στα ελληνικά και στη γλώσσα σου;

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

β) Με ποιον σύνδεσμο (ή συνδέσμους) εισάγονται οι προτάσεις που δηλώνουν σκοπό στα ελληνικά και στη γλώσσα σου;

ΤΕΛΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

γ) Με ποιον σύνδεσμο (ή συνδέσμους) εισάγονται οι προτάσεις που δηλώνουν χρόνο στα ελληνικά και στη γλώσσα σου;

ΧΡΟΝΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

δ) Με ποιον σύνδεσμο (ή συνδέσμους) εισάγονται οι προτάσεις που δηλώνουν υπόθεση στα ελληνικά και στη γλώσσα σου;

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

Δραστηριότητα 3

α) Μπορείς να βρεις με ποιον σύνδεσμο εισάγονται οι προτάσεις της Δραστηριότητας 1 και ποιο είναι το ρήμα τους; Γράψε τον σύνδεσμο και το ρήμα της κάθε πρότασης στα παρακάτω νούμερα.

1)	_____	+	_____
2)	_____	+	_____
3)	_____	+	_____
4)	_____	+	_____
5)	_____	+	_____
6)	_____	+	_____
7)	_____	+	_____
8)	_____	+	_____
9)	_____	+	_____
10)	_____	+	_____

β) Τώρα μπορείς να τις αναγνωρίσεις; Κύκλωσε τη σωστή απάντηση.

1) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
2) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
3) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
4) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
5) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
6) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
7) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
8) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
9) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική
10) α. χρονική	β. υποθετική	γ. τελική	δ. αιτιολογική

Δραστηριότητα 4

Βρες και υπογράμμισε στο παρακάτω απόσπασμα του κειμένου 3 δευτερεύουσες επιρρηματικές προτάσεις. Μετά αναγνώρισέ τις (είδος, εισαγωγή):

Έξω από τη Νάπολη κρύφτηκα πίσω από κάποια δέντρα και εκεί άλλαξα. Είχα αγοράσει ένα αντρικό σκούρο κουστούμι, ακριβώς σαν εκείνα που φορούσανε οι νέοι της πόλης. Έκανε ζέστη, μα καθώς ντυνόμουν, γύρισα να κοιτάξω ποιοι έβλεπαν τη μεταμόρφωσή μου. Έδεσα ένα μεταξωτό φουλάρι στον λαιμό μου με ελάχιστο γαλάζιο, σαν τα νερά όταν πλαγιάζει ο ήλιος. Φόρεσα τις δερμάτινες μου μπότες και κοίταξα το ρολόι μου. Έβαλα ένα καθρεφτάκι στα κλαδιά, για να βάλω πάνω στα κουρεμένα μου μαλλιά ένα αντρικό καπέλο. Κοίταξα το πρόσωπό μου στον καθρέφτη. Δε φοβόμουν, και, καθώς ντυνόμουν, για να μεταμορφωθώ από γυναίκα σε άντρα, άκουγα τα λόγια του δασκάλου μου. Ήδη προσπαθούσα να σκεφτώ σαν άντρας και είχα μιλήσει με το εγώ.

1. α) Είδος: _____
β) Εισαγωγή: _____
2. α) Είδος: _____
β) Εισαγωγή: _____
3. α) Είδος: _____
β) Εισαγωγή: _____

Δραστηριότητα 5

α) Διάλεξε το είδος της αφήγησης που έχουμε στο κείμενο:

α. πρωτοπρόσωπη

β. τριτοπρόσωπη

Διάλεξε το είδος του αφηγητή:

α. ομοδιηγητικός

β. ετεροδιηγητικός

Ομοδιηγητικός αφηγητής:
συμμετέχει στα γεγονότα της ιστορίας, συνήθως ως πρωταγωνιστής.

Ετεροδιηγητικός αφηγητής:
δεν συμμετέχει στα γεγονότα και μπορεί να είναι παντογνώστης.

Τώρα δικαιολόγησε τις απαντήσεις σου με λέξεις/φράσεις του κειμένου:

Τι κερδίζει η συγγραφέας με το είδος του αφηγητή στο κείμενο;

β) Ποιοι από τους παρακάτω αφηγηματικούς τρόπους χρησιμοποιούνται στο κείμενο;

Κύκλωσε όλες επιλογές θεωρείς σωστές:

α) διάλογος

β) εσωτερικός μονόλογος

γ) περιγραφή

δ) σχόλιο

ε) αφήγηση

Γράψε αριστερά τους παραπάνω αφηγηματικούς τρόπους που διάλεξες και δεξιά σημεία του κειμένου που να φαίνεται η χρήση τους:

**ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ
ΤΡΟΠΟΙ**

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

Δραστηριότητα 6

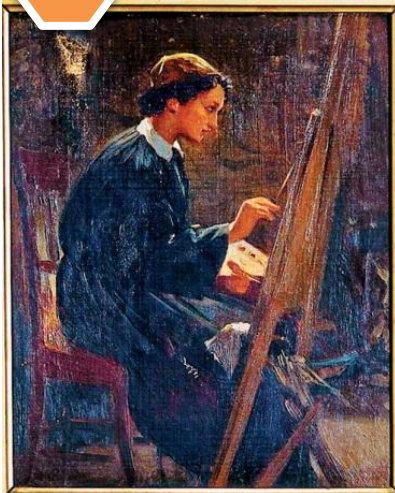

α) Χωριστείτε σε τρεις ομάδες. Η κάθε ομάδα πρέπει να ψάξει πληροφορίες στο διαδίκτυο για ένα από τα παρακάτω θέματα:

- α) Η ζωή της Ελένης Αλταμούρα-Μπούκουρα
- β) Η ζωή της Λασκαρίνας Μπουμπουλίνας
- γ) Το ιστορικό πλαίσιο του 1848

Αφού μαζέψετε τις απαραίτητες πληροφορίες, κάντε μία μικρή παρουσίαση ως ομάδα για το θέμα σας μέσα στην τάξη.

α)

β)

γ)

β) Ποιες είναι οι ομοιότητες της Ελένης με την Μπουμπουλίνα και τι δείχνει η μεταμφίεση της Ελένης για τη θέση της γυναίκας εκείνη την εποχή;

- Ποια είναι η θέση της γυναίκας σήμερα στη χώρα σου σε σχέση με την εκπαίδευση; Πηγαίνουν οι γυναίκες στο σχολείο και μετά στο πανεπιστήμιο;

Δραστηριότητα 7

α) Αντιστοίχισε τις φράσεις του κειμένου με τα σχήματα λόγου:

ΦΡΑΣΕΙΣ

1. «για να μεταμορφωθεί από γυναίκα σε άντρα»
2. «το ρολόι μου έδειξε την ώρα»
3. «Σαν τη σπίθα κρυμμένη στη στάχτη, κρυβόταν για μας λευτεριά»
4. «όταν πλαγιάζει ο ήλιος»
5. «γιατί έτσι θα μάθω τα διπλάσια κι από τους άντρες κι από τις γυναίκες»
6. «να ντύνομαι σαν άνδρας»
7. «το γνωστό και το άγνωστο»
8. «συκιές που θέριευαν»

ΣΧΗΜΑΤΑ ΛΟΓΟΥ

Μεταφορά
Παρομοίωση
Προσωποποίηση
Υπερβολή
Αντίθεση

β) Υπάρχουν δευτερεύουσες προτάσεις σε κάποιες από τις παραπάνω φράσεις. Μπορείς να τις βρεις και να τις αναγνωρίσεις;

ΝΟΥΜΕΡΟ	ΕΙΔΟΣ

Δραστηριότητα 8

α) Χωριστείτε σε ομάδες και χωρίστε όλο το κείμενο σε ενότητες και πλαγιότιτλους.

ΕΝΟΤΗΤΑ ___ - Από _____ μέχρι _____

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ _____

ΕΝΟΤΗΤΑ ___ - Από _____ μέχρι _____

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ _____

ΕΝΟΤΗΤΑ ___ - Από _____ μέχρι _____

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ _____

ΕΝΟΤΗΤΑ ___ - Από _____ μέχρι _____

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ _____

β) Βρείτε από μία δευτερεύουσα πρόταση σε κάθε ενότητα και κυκλώστε τον σύνδεσμο που εισάγεται. Στη συνέχεια, συζητήστε στην ομάδα τι δυσκολίες αντιμετωπίζετε εσείς στο σχολείο. Φτιάξτε μια μικρή ιστορία χρησιμοποιώντας αυτούς τους συνδέσμους και παρουσιάστε την στην τάξη.

Δραστηριότητα 9

Άκουσε το κείμενο δύο φορές και κράτα σημειώσεις κάτω από τις εικόνες.

Συνοδευτικές εικόνες με σημειώσεις

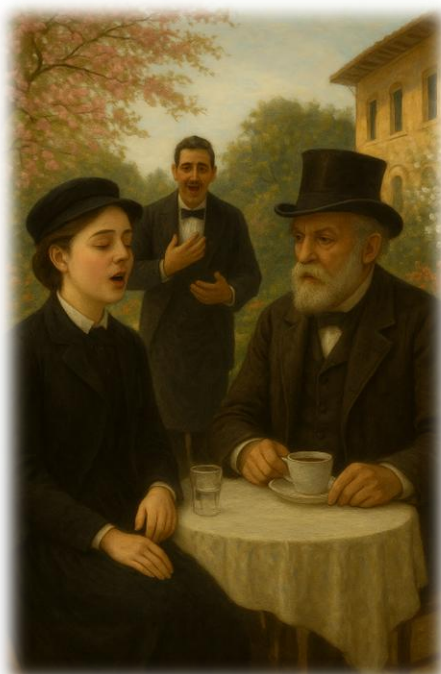

α) Μπορείς τώρα να συμπληρώσεις τα κενά που υπάρχουν στο κείμενο; Οι σημειώσεις σου και οι εικόνες θα σε βοηθήσουν!

Στον κήπο του πανδοχείου είχαμε τελειώσει το μεσημεριανό μας και περιμέναμε καφέ. Ο κήπος μάς φαινόταν παράδεισος. Μακάρι να αργούσε ο σερβιτόρος, παρά το ότι μας είχε πει το αντίθετο, **1)** _____ και δεν είχε άλλους πελάτες. Είχα αρχίσει το τραγούδι μου, **2)** _____ να επιστρέφει. Έκανα ότι δεν τον πρόσεξα, **3)** _____ στην πόρτα **4)** _____. Σταμάτησα να τραγουδώ. Μετά πλησίασε με τους καφέδες και ρώτησε αν ήμουν τενόρος. Δίστασε μια στιγμή **5)** _____ κάτι ακόμη, αν το τραγούδι μου μιλούσε για τον έρωτα, **6)** _____. Του μίλησα για την καταγωγή του τραγουδιού, **7)** _____ τι μπορεί να ήξερε για αυτά τα τραγούδια. Θέλοντας να τον ευχαριστήσω, **8)** _____ που με χειροκρότησε, του τραγούδησα μια ιταλική άρια. Την άκουσε σχεδόν δακρυσμένος, **9)** _____. Το γνωρίζαμε κι οι δυο.

ΘΥΜΑΜΑΙ ΞΑΝΑ

Η χρονική σχέση μιας δευτερεύουσας χρονικής πρότασης με την κύρια χωρίζεται σε "προτερόχρονο", "ταυτόχρονο" και "υστερόχρονο".

Ένα γεγονός που συμβαίνει πριν από την κύρια πρόταση

ΠΡΟΤΕΡΟΧΡΟΝΟ

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ένα γεγονός που συμβαίνει την ίδια στιγμή με αυτό της κύριας πρότασης

ΤΑΥΤΟΧΡΟΝΟ

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

Ένα γεγονός που συμβαίνει μετά από αυτό της κύριας πρότασης

ΥΣΤΕΡΟΧΡΟΝΟ

ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΤΑΣΗ

ΧΡΟΝΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

β) Κύκλωσε **Ναι / Όχι** για τις προτάσεις του κειμένου που είναι χρονικές. Για αυτές που είναι χρονικές, κύκλωσε και τι δηλώνουν (προτερόχρονο, ταυτόχρονο, υστερόχρονο);

ΝΟΥΜΕΡΟ	ΕΙΝΑΙ ΧΡΟΝΙΚΗ;	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΙ;		
1)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
2)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
3)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
4)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
5)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
6)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
7)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
8)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο
9)	ΝΑΙ / ΟΧΙ	α) προτερόχρονο	β) ταυτόχρονο	γ) υστερόχρονο

Δραστηριότητα 10

α) Κύκλωσε τον σύνδεσμο με τον οποίο εισάγονται οι παρακάτω προτάσεις του κειμένου. Μετά υπογράμμισε όλη τη δευτερεύουσα πρόταση και γράψε δεξιά το είδος της:

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΕΙΔΟΣ
1. Στερέωσα ένα καθρεφτάκι στα κλαδιά, για να βάλω πάνω στα μαλλιά μου ένα αντρικό καπέλο.	
2. Θα συνεχίσω να ντύνομαι σαν άντρας, γιατί έτσι θα μάθω τα διπλάσια κι από τους άντρες κι από τις γυναίκες.	
3. Είναι και αυτός ένας τρόπος για να είσαι Ελληνίδα.	
4. Έπρεπε να το σκεφτώ καλά πριν ξεκινήσω αυτό το ταξίδι.	
5. Αν επέμενα να ψάχνω στηρίγματα, στον ίδιο κύκλο είχαν ταιριάξει κάποτε τα ονόματα Ελένη και Κανέννας.	
6. Η μαθήτριά του δε φοβόταν και, καθώς ντυνόταν, άκουγε τα λόγια και τις διδαχές του.	
7. Όπως άφηναν οι γυναίκες να εννοηθεί, όταν παιδί ξενυχτούσα ακούγοντάς τες, αλλά τώρα μονάχα καταλάβαινα τη σημασία των λόγων.	
8. Ανησύχησα με αυτό το όνειρο, διότι σύντομα θα έδινα εξετάσεις στη Σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων.	

β) Φτιάξε 4 δικές σου προτάσεις με μία κύρια και μία δευτερεύουσα επιρρηματική πρόταση από αυτές που μάθαμε (αιτιολογική, τελική, χρονική, υποθετική). Προσπάθησε να τις μεταφράσεις στη γλώσσα σου.

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

ΤΕΛΙΚΗ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

ΧΡΟΝΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ

Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ

Τι παρατηρείς; Πώς δηλώνεται η αιτία, ο σκοπός, ο χρόνος και η υπόθεση στη γλώσσα σου;

ΑΙΤΙΑ

ΣΚΟΠΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ

ΥΠΟΘΕΣΗ

Λύσεις

Δραστηριότητα 1

Κείμενο: Η Μεταμφίεση

[Ολοκληρωμένο, κρεμίζεται στον τοίχο σε A3]

Ο καπετάν Γιάννης με πήγε στη Ρώμη και βιάστηκε 1) να επιστρέψει στις επιχειρήσεις του Ιωάννη Μπούκουρη, που δεν του επέτρεπαν να λείψει για πολύ. Αυτό δεν του άρεσε, αλλά δεν μπορούσε να πράξει διαφορετικά. Η πεζοπορία εξαιτίας της επανάστασης, 2) ώσπου να βρούμε κάποια άμαξα για το υπόλοιπο ταξίδι, μας είχε καθυστερήσει. Έφυγε όμως ήσυχος, 3) αφού είχα πάντα μαζί μου τις συστατικές επιστολές, που τις είχα δείξει και στη Νάπολη, σε μερικούς ζωγράφους. Εγώ προετοιμαζόμουν για τις εξετάσεις των περίφημων Ναζαρηνών ζωγράφων. 4) Αν περνούσα, θα σπούδαζα ζωγραφική στο μοναστήρι έξω από τη Ρώμη για ένα δυο χρόνια. Ο πατέρας μου υπολόγιζε να γυρίσω μετά πίσω, 5) αφού όποιος πάει σε μακρύ ταξίδι πρέπει να έχει στο μυαλό του το σπίτι που τον περιμένει. Επέμενε μόνο να μην ξεχάσω ότι είμαι Ελληνίδα. Αυτό τα λέει όλα, είπε λίγο 6) πριν φύγει. Δεν το ξέχασα, 7) αφού αυτό σήμαινε πάρα πολλά για μένα. Μόνη μου σκέφτηκα τα λόγια του και ακόμη υπέθεσα ότι κάτι τέτοιο θα είχε κάνει πολεμώντας κι η Μεγάλη μας Κυρά. 8) Διότι, 9) ενώ είχα χρόνια να τη δω, 8) ήρθε και με επισκέφθηκε μια από τις πρώτες μου νύχτες, 10) αν δεν κάνω λάθος τότε ακριβώς που έφυγε ο πατέρας μου.

Κενά του κειμένου

1) να επιστρέψει	6) πριν φύγει
2) ώσπου να βρούμε	7) αφού αυτό σήμαινε
3) αφού είχα πάντα μαζί μου	8) Διότι ... ήρθε και με επισκέφθηκε
4) Αν περνούσα	9) ενώ είχα χρόνια
5) αφού ... πρέπει να έχει	10) αν δεν κάνω λάθος

Δραστηριότητα 2

Ενδεικτικές απαντήσεις σε ελληνικά και αγγλικά:

α)

ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ
επειδή, γιατί, διότι	because

β)

ΤΕΛΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ
να, για να	in order to

γ)

ΧΡΟΝΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ
όταν, ενώ, καθώς, πριν	when, while, as, before

δ)

ΥΠΟΘΕΤΙΚΕΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΑ	Η ΓΛΩΣΣΑ ΜΟΥ
αν	if

Δραστηριότητα 3

α)

- 1) να + επιστρέψει
- 2) ώσπου + βρούμε
- 3) αφού + είχα
- 4) αν + περνούσα
- 5) αφού + πρέπει
- 6) πριν + φύγει
- 7) αφού + σήμαινε
- 8) διότι + ήρθε / επισκέφθηκε
- 9) ενώ + είχα
- 10) αν + κάνω

β)

1. γ
2. α
3. δ
4. β
5. δ
6. α
7. δ
8. δ
9. α
10. β

Δραστηριότητα 4

Έξω από τη Νάπολη κρύφτηκα πίσω από κάποια δέντρα και εκεί άλλαξα. Είχα αγοράσει ένα αντρικό σκούρο κουστούμι, ακριβώς σαν εκείνα που φορούσανε οι νέοι της πόλης. Έκανε ζέστη, μα καθώς ντυνόμουν, γύρισα να κοιτάξω ποιοι έβλεπαν τη μεταμόρφωσή μου. Έδεσα ένα μεταξωτό φουλάρι στον λαιμό μου με ελάχιστο γαλάζιο, σαν τα νερά **όταν πλαγιάζει ο ήλιος**. Φόρεσα τις δερμάτινες μου μπότες και κοίταξα το ρολόι μου. Έβαλα ένα καθρεφτάκι στα κλαδιά, **για να βάλω πάνω στα κουρεμένα μου μαλλιά ένα αντρικό καπέλο**. Κοίταξα το πρόσωπό μου στον καθρέφτη. Δε φοβόμουν, και, καθώς ντυνόμουν, **για να μεταμορφωθώ από γυναίκα σε άντρα**, άκουγα τα λόγια του δασκάλου μου. Ήδη προσπαθούσα να σκεφτώ σαν άντρας και είχα μιλήσει με το εγώ.

1. α) Είδος: Χρονική
β) Εισαγωγή: όταν
2. α) Είδος: Τελική
β) Εισαγωγή: για να
3. α) Είδος: Τελική
β) Εισαγωγή: για να

Δραστηριότητα 5

α) α – πρωτοπρόσωπη αφήγηση / α – ομοδιηγητικός αφηγητής

Παραδείγματα: «άλλαξα», «είχα αγοράσει», «είχα μιλήσει με το εγώ», «είχαμε τελειώσει το μεσημεριανό μας γεύμα και περιμέναμε καφέ», «Έκανα ότι δεν τον πρόσεξα», «Θέλοντας να τον ευχαριστήσω», «Το γνωρίζαμε κι οι δυο», «Δεν το λησμόνησα, αφού αυτό σήμαινε για μένα περισσότερα από το όλα του πατέρα μου», «ενώ είχα χρόνια να τη δω, ήρθε και με επισκέφθηκε μian από τις πρώτες ρωμαϊκές μου νύχτες», «Την ονειρεύτηκα», κ.ο.κ.

β)

β – εσωτερικός μονόλογος, γ – περιγραφή, ε – αφήγηση

ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΟΙ ΤΡΟΠΟΙ

1. Εσωτερικός μονόλογος
2. Περιγραφή
3. Αφήγηση

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ

1. «...ώστε δεν πρόλαβα να καταλάβω αν είπε την τελευταία της πρόταση σοβαρά ή με ειρωνεία.» / «Το πρωί συλλογίστηκα ότι ποτέ της, τα χρόνια που τη συναντούσα στα παραμύθια, στα όνειρα και κατά την εγρήγορση, ποτέ της δεν μου είχε απευθύνει λέξη.» / «Θα ζούσα εφεξής ως ένας Κανέννας.»
2. «...συστάδα από πικροδάφνες και συκιές, που θέριευαν αντλώντας από τα χαλάσματα μιας αγροικίας.» / «Επισήμανα της θάλασσας το μπλάβο, το κεραμιδί και το ωχρό της πολιτείας πιο πέρα, το κοντινό μου πράσινο και το φαιό, το φωτεινό ουρανό και το φλύαρο των ασπροκίτρινων χαμομηλιών.»
3. «Ο καπετάν Γιάννης με εγκατέστησε στη Ρώμη...» / «Η αναγκαστική πεζοπορία εξαιτίας της επανάστασης, ώσπου να βρούμε κάποιαν άμαξα για το υπόλοιπο ταξίδι, μας είχε αφάνταστα καθυστερήσει.» / «Από τη μεριά μου προετοιμαζόμουν να παρουσιαστώ στις εξετάσεις των περίφημων Ναζαρηνών ζωγράφων.»

Δραστηριότητα 7

α)

1. – Αντίθεση	4. – Προσωποποίηση	7. – Αντίθεση
2. – Μεταφορά	5. – Υπερβολή	8. – Μεταφορά
3. – Παρομοίωση	6. – Παρομοίωση	

β)

ΝΟΥΜΕΡΟ	ΕΙΔΟΣ
1	Τελική
4	Χρονική
5	Αιτιολογική

Δραστηριότητα 8

α)

ΕΝΟΤΗΤΑ 1 - Από «Έξω από τη Νάπολη...» μέχρι «Ήδη είχα μιλήσει με το εγώ».

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ: Η διαδικασία της μεταμπίησης.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2 - Από «Στον κήπο του πανδοχείου...» μέχρι «Το γνωρίζαμε κι οι δύο.».

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ: Το τραγούδι της Ελένης στο εστιατόριο του πανδοχείου.

ΕΝΟΤΗΤΑ 3 - Από «Ο καπετάν Γιάννης...» μέχρι «ισχυρίστηκε λίγο πριν φύγει».

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ: Η εγκατάσταση της Ελένης στη Ρώμη και η αναχώρηση του πατέρα της

ΕΝΟΤΗΤΑ 4 - Από «Δεν το λησμόνησα...» μέχρι «Ελένη και Κανένας.»

ΠΛΑΓΙΟΤΙΤΛΟΣ: Το όνειρο με τη Μπουμπουλίνα

Δραστηριότητα 9

Απόσπασμα από το Κείμενο «Η Μεταμφίεση»

Άκουσε το κείμενο.

Κείμενο [Ολοκληρωμένο-το διαβάζει ο/η εκπαιδευτικός]

Στον κήπο του πανδοχείου είχαμε τελειώσει το μεσημεριανό μας και περιμέναμε καφέ. Ο κήπος μάς φαινόταν παράδεισος. Μακάρι να αργούσε ο σερβιτόρος, παρά το ότι μας είχε πει το αντίθετο, αφού τέτοιες μέρες δεν έβγαινε στις εξοχές ο κόσμος και δεν είχε άλλους πελάτες. Είχα αρχίσει το τραγούδι μου, όταν τον είδα από μακριά να επιστρέφει. Έκανα ότι δεν τον πρόσεξα, γιατί στηρίχτηκε στην πόρτα για να με ακούσει. Σταμάτησα να τραγουδώ. Μετά πλησίασε με τους καφέδες και ρώτησε αν ήμουν τενόρος. Δίστασε μια στιγμή προτού ρωτήσει κάτι ακόμη, αν το τραγούδι μου μιλούσε για τον έρωτα, διότι έτσι νόμισε. Του μίλησα για την καταγωγή του τραγουδιού, ενώ σκεφτόμουν τι μπορεί να ήξερε για αυτά τα τραγούδια. Θέλοντας να τον ευχαριστήσω, αφού ήταν ο πρώτος που με χειροκρότησε, του τραγούδησα μια ιταλική άρια. Την άκουσε σχεδόν δακρυσμένος, αφού αυτά τα τραγούδια είχαν απαγορευτεί. Το γνωρίζαμε κι οι δυο.

α)

Στον κήπο του πανδοχείου είχαμε τελειώσει το μεσημεριανό μας και περιμέναμε καφέ. Ο κήπος μάς φαινόταν παράδεισος. Μακάρι να αργούσε ο σερβιτόρος, παρά το ότι μας είχε πει το αντίθετο, **1) αφού τέτοιες μέρες δεν έβγαινε στις εξοχές ο κόσμος** και δεν είχε άλλους πελάτες. Είχα αρχίσει το τραγούδι μου, **2) όταν τον είδα από μακριά** να επιστρέφει. Έκανα ότι δεν τον πρόσεξα, **3) γιατί στηρίχτηκε** στην πόρτα **4) για να με ακούσει**. Σταμάτησα να τραγουδώ. Μετά πλησίασε με τους καφέδες και ρώτησε αν ήμουν τενόρος. Δίστασε μια στιγμή **5) προτού ρωτήσει** κάτι ακόμη, αν το τραγούδι μου μιλούσε για τον έρωτα, **6) διότι έτσι νόμισε**. Του μίλησα για την καταγωγή του τραγουδιού, **7) ενώ σκεφτόμουν** τι μπορεί να ήξερε για αυτά τα τραγούδια. Θέλοντας να τον ευχαριστήσω, **8) αφού ήταν ο πρώτος** που με χειροκρότησε, του τραγούδησα μια ιταλική άρια. Την άκουσε σχεδόν δακρυσμένος, **9) αφού αυτά τα τραγούδια είχαν απαγορευτεί**. Το γνωρίζαμε κι οι δυο.

β)

ΝΟΥΜΕΡΟ	ΕΙΝΑΙ ΧΡΟΝΙΚΗ;	ΤΙ ΔΗΛΩΝΕΙ;
1)	ΟΧΙ	-----
2)	ΝΑΙ	γ) υστερόχρονο
3)	ΟΧΙ	-----
4)	ΟΧΙ	-----
5)	ΝΑΙ	α) προτερόχρονο
6)	ΟΧΙ	-----
7)	ΝΑΙ	β) ταυτόχρονο
8)	ΟΧΙ	-----
9)	ΟΧΙ	-----

Δραστηριότητα 10

α)

ΠΡΟΤΑΣΗ	ΕΙΔΟΣ
1. Στερέωσα ένα καθρεφτάκι στα κλαδιά, για να βάλω πάνω στα μαλλιά μου ένα αντρικό καπέλο.	ΤΕΛΙΚΗ
2. Θα συνεχίσω να ντύνομαι σαν άντρας, γιατί έτσι θα μάθω τα διπλάσια κι από τους άντρες κι από τις γυναίκες.	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ
3. Είναι και αυτός ένας τρόπος για να είσαι Ελληνίδα.	ΤΕΛΙΚΗ
4. Έπρεπε να το σκεφτώ καλά πριν ξεκινήσω αυτό το ταξίδι.	ΧΡΟΝΙΚΗ
5. Αν επέμενα να ψάχνω στηρίγματα, στον ίδιο κύκλο είχαν ταιριάξει κάποτε τα ονόματα Ελένη και Κανένας.	ΥΠΟΘΕΤΙΚΗ
6. Η μαθήτριά του δε φοβόταν και, καθώς ντυνόταν, άκουγε τα λόγια και τις διδαχές του.	ΧΡΟΝΙΚΗ
7. Όπως άφηναν οι γυναίκες να εννοηθεί, όταν παιδί ξενυχτούσα ακούγοντάς τες, αλλά τώρα μονάχα καταλάβαινα τη σημασία των λόγων.	ΧΡΟΝΙΚΗ
8. Ανησύχησα με αυτό το όνειρο, διότι σύντομα θα έδινα εξετάσεις στη Σχολή των Ναζαρηνών ζωγράφων.	ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ

Όλο το παραπάνω σχέδιο μαθήματος αντλεί αποσπάσματα από:

- τα Κείμενα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Γ' Γυμνασίου (https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2218/Keimena-Neoellinikis-Logotechnias_G-Gymnasiou_html-empl/)
- τη Νεοελληνική Γλώσσα της Γ' Γυμνασίου (https://ebooks.edu.gr/ebooks/v/html/8547/2216/Neoelliniki-Glossa_G-Gymnasiou_html-empl/)

